Ассаламу гIалайкум!

ЦIумадисезул гьаракь

Голос Цумады

2022 соналъул 28 январь Рузман № 5 (7713) Газета бахъизе байбихьана 1937 соналъул 1 декабралда Багьа 8 гъурущ 12 +

ЦIУМАДА РАЙОНАЛЪУЛ ГАЗЕТА - ЦУМАДИНСКАЯ РАЙОННАЯ ГАЗЕТА

ДАССР гIуцIаралдаса -101 сон

Тарихал ва хIужаби

КIудияб Октябралъул Социалистияб революциялдаса хадусел сонал Дагъистаналъе рукIана цIакъго захIматал. Экономикагун промышленность ва росдал магIишат гIодобе ккун, халкъ язихълъун букIана. Регионалъул хадусеб къисмат битIун ккезабиялъе Советияб хIукуматалъ Дагъистаналде ритIун рукIана РСФСРалъул миллиял ишазул министр Иосиф Сталин ва Шималияб Кавказалъул революциялъулаб комитеталъул нухмалъулев Серго Орджоникидзе.

1920 соналъул 13 ноябралда Темирхан-Шураялда Жалалудин Къоркъмасовасул нухма-лъиялда гъоркь тIобитIараб Дагъистаналъул халкъалъул тIоцебесеб иргадулаб гуреб съездалда Советияб хIукуматалъул тIадкъаялда рекъон РСФСРалъул миллиял ишазул нарком И.В. Сталиница лъазабуна Дагъистаналъул автономиялъул хIакъалъулъ бахъараб Декларация. Гьеб съезд тIобитIана Темирхан-Шураялъул театралда. Жакъа гьениб буго Буйнакск шагьаралъул тарихиябгун гIагараб ракь лъазабиялъул музей. Гьениб жеги батизе бегьула Дагъистаналъул автономия гIуцIиялъул суал гьоркьоб лъураб ва гьелъул декларациялда гъоркь Дагъистан областалъул рагъулабгун революциялъулаб комитеталъул председатель Жалалудин Къоркъмасовас ва Иосиф Сталиница гъулбасал гьабураб стол.

1921 соналъул 20 январалда къватIибе бачIана ТIолгороссиялъул хIукмаби тIуразариялъул централияб комитеталъул (ВЦИКалъул) Дагъистан АССР гIуцIиялъул хIакъалъулъ Декрет. Гьеб соналъул 5 декабралда къабул гьабуна ДАССРалъул Конституцияги.

1922 соналъул 16 февралалда РСФСРалъул республикабазда гьоркьоб тIоцебе Дагъистан кIодо гьабуна 28 къоялда жаниб 50 километралъул халалъуда Октябралъул Революциялъул цIаралда бугеб лъалъадизе канал бахъулаго халкъалъ бихьизабураб бахIарчилъиялъухъ ва гъункиялъухъ «ЗахIматалъул БагIараб Байрахъ» орденалдалъун.

1965 соналъ республика кIодо гьабуна Ленинил орденалдалъун, 1970 соналъ-Октябралъул Революциялъул Орденалдалъун, 1972 соналъ - Гьудуллъиялъул Орденалдалъун.

1991 соналъул 13 маялда ДАССРалъул халкъиял депутатазул съездалъ хIукму гьабуна автономиялъул пачалихъияб статусалъул хIакъалъулъ, гьелда рекъон Дагъистаналъул АССР сверизабуна Дагъистаналъул Советияб Социалистияб Республика - Дагъистан Республикаялде РСФСРалъул гIуцIиялда жаниб. 17 декабралда Дагъистаналъул Верховный Советалъ къабул гьабуна рикьи гьечIеб ва цолъи цIунараб республикаялъул декларация Дагъистан Республика абун цIаргун.

1992 соналъул 21 апрелалда Россиялъул халкъиял депутатазул съездалъ Россиялъул Конституциялде бачана «Дагъистаналъул Советияб Социалистияб Республика» - «Дагъистан Республика» абун кIирекъараб цIар.

1992 соналъул 30 июлалда Дагъистаналъул Верховный Советалъ республикаялъул конституциялда жаниб гьабураб хиса-басиялъ лъазабуна «ДАССР» ва «Дагъистан Республика» абурал цIарал цохIо рукIин, гьединго республикаялъул конституциялъул цебергIуда ва конституциялда жаниб лъикIаблъун бихьизабуна «Дагъистан Республика» абун хъвазе, жибго Конституциялъул цIар «ДАССР-Дагъистан Республика» абун цIунизе.

1993 соналъул 25 декабралда къуваталде араб РФялъул цIияб Конституциялда республикаялъул цIар хъван буго гIицIго «Дагъистан Республика» абун.

COVID-19

Тохтурасул малъа-хъваял

Ахираб заманалда коронавирус ва ОРВИ киналгIаги загьириял гIаламатал гьечIого тIибитIулеб буго. Чанго моцIалъ цебе нужеца вакцина гьабун букIун батани, нужеда ковид-19 букIин анализалъ бихьизабуни, гIадамаздаса батIаго рокъор чIезе ккола унтул загьириял гIаламатал гьечIониги.

Нужер чорхолъ ОРВИялъул гIаламатал загьирлъаниги рокъор чIезе лъикIаб буго. Гьединаздаса ккола - ухIуди, мегIерччин, щекъер унти, 38 градусалде цIа-кан бахин. ГIумру гьабун, нуж рокъор цохIо ратичIони, цогидаздаса батIаго рукIа. Щибаб лъабго сагIаталда жаниб рокъобе бацIцIадаб гьаваги биччазе ккола. Сордо-къоялда жаниб кIиго литралдаса цIикIкIараб лъим гьекъе, мегIерччин тIагIине спрей хIалтIизабизе бегьула. Лъимаде ругел руччабаз тохтурасул малъа-хъваялда рекъон хIалтIизабизе ккола кинаб букIаниги дару.

Щекъер унтараб мехалъ гьеб хулизе хIалтIизаре спреял, цIункIулел таблеткаби ялъуни растворал.

38 градусалдаса тIаде цIа-кан бахани, гьеб гъоркье бачине дараби гьекъезе ккола. Эркенго хIухьел цIазе захIмалъун гъанкъизе рекIани, «103» ахIе телефоналъ ва хехаб кумек тIалаб гьабе. Нужеего бокьухъе, тохтурас хъвачIого, антибиотикал хIалтIизаризе бегьуларо.

Лъимер унтани щиб гьабилеб?

Лъимер школалде яги лъималазул ахакье битIичIого рокъоб тезе ккола.

Нужго лъугьун гьел сах гьаруге, тохтурасухъе раче, унтарасул хIал квешлъани «103» ахIе.

Маскабиги ххезе ккола гIадамалгун къарал кабинетазда ва цогидалги бухьенал бугел бакIазда, ва чIегIераб сапуналъ рацIцIад гьарун гIемер чуре кверал, микробал хвезаризе хIалтIизаре антисептикал, бажаранагIан гIадамал цIикIкIарал бакIазде инчIого чIа, цоцазда гьоркьоб кIиго метралъул манзилги цIунун рикIкIада чIа. ХIажатаб буго киназго прививкаби гьаризе. ЦIодорлъи гьабе. Нужго нужецаго цIуне.

Жакъасеб къоялде нилъер районалдаги республикаялдаго гIадин тIибитIулеб буго коронавирусалъул омикрон абулеб штамм. ГьабсагIат больницаялда вегун вуго щуго унтарав, гьездаса кIигояв коронавирусалъ ва лъабгояв пневмониялъ унтарав, гьабун буго 2060 ПЦР-тестги.

МухIамад МухIамадкеримов,
врач-эпидемиолог

Гьудуласул хIакъалъулъ рагIи

Россиялъул ХIурматияв кардиолог

Лъебергоялдаса цIикIкIун сон буго дида ГIалихIажи ГIабдулаев лъалелдаса. Гьев вуго гIадатияв, ккаралъув ватулев, гьудул-гьалмагълъи хириияв инсан.

ГIалихIажи гьавуна 1945 соналъул 21 марталъ Шарой районалъул Кванхи росулъ векьарухъанасул хъизаналда. Гьесул эбел йикIана ТIадгьаквариса. 1962 соналъ ГIалихIажица меседил медалалда лъугIизабуна Гъоркьгьаквари гьоркьохъеб школа, гьев ккола районалдаса тIоцевесев медалист. Школа лъугIун хадув цIализе лъугьана Дагъистаналъул медицинаялъул институталде. Лъабго соналъ Советияб Армиялда хъулухъги гьабун, 1971 соналъ багIараб дипломалда институт лъугIарав гIолохъанав специалист хIалтIизе витIула Тула областалде. Гьенив хIалтIулаго бижана ГIалихIажил гIелмуялде рокьи. Лъабго соналъ цIалана Москваялда Пироговасул цIаралда бугеб кIиабилеб мединституталъул аспирантураялда ва 1979 соналъ А. Л. Мясниковасул цIаралда бугеб кардиологиялъул институталда цIунана медицинаялъул гIелмабазул кандидатлъиялде диссертация.

1978 соналдаса нахъе жакъа къоялде щвезегIан ГIалихIажи ГIабдулаевич хIалтIулев вуго Дагъистаналъул пачалихъияб медуниверситеталда. 1995 соналъ Москваялда И. М. Сеченовасул цIаралда бугеб медакадемиялда цIунана медицинаялъул гIелмабазул докторлъиялъул диссертация. ГIалихIажи ккола нилъер районалдаса вахъарав медицинаялъул тIоцевесев профессор.

Гьесул гъваридаб гIелму ва хIаракатчилъи бихьун 1995 соналъ гьев вищула Дагъмедакадемиялъул поликлиникаялъулаб терапиялъул, кардиологиялъул ва тохтурзабазул гIаммаб хIалбихьиялъул кафедралъул нухмалъулевлъун. Гьев ккола Дагъистан Республикаялъул мустахIикъав тохтур, Дагъистан Республикаялъул гIелмуялъул мустахIикъав хIаракатчи, ТIолгороссиялъул кардиологазул гIелмияб гIуцIиялъул правлениялъул член, Дагъистаналъул сахлъи цIуниялъул министерствоялъул бетIерав специалист ва Россиялъул сахлъи цIуниялъул министерствоялъул тохтурзабазул гIаммаб хIалбихьиялъул экспертазулаб советалъул член. Россиялъул кардиологиялъул ва цогидалги журналазул советалъул член, Россиялъул хIурматияв кардиолог, Россиялъул тIабигIат гIелмуялъул академиялъул академик, Дагъистаналъул халкъияв бахIарчи.

ГIалихIажил хIакъалъулъ Дагъистаналъул тIоцевесев президент МухIу ГIалиевас абуна: «ГIалихIажи цIалана дида цеве, дун гьеб мехалъ вукIана Гъоркьгьаквари школалъул директорлъун. Гьев вукIана цIакъ цIодорав, цIализе кутакаб гьунар бугев, школалда тIоритIулел тадбиразул цевехъанлъун.»

ГIелмуялъулъ лъураб къиматаб бутIаялъухъ ва гIемер соназ сахлъи цIуниялъулъ гьабураб жигараб хIалтIухъ гьал къояз Дагъистаналъул жамгIиял цолъабазул «Защита Отечества» Союзалъ ГIалихIажи ГIабдулаевич кIодо гьавуна «Честь и гордость Дагестана-золотой Орел» абураб медалалдалъун.

Баркула ГIалихIажида щвараб шапакъат, гьарула щулияб сахлъи, рохел ва талихI.

АнвархIажи Вечедов

Гара-чIвари

Мурадалде щвезе хIаракатгун

ГIащикъов ИсмагIил ЗагьидхIажиевич гьавуна 1991 соналъул 20 июналъ Къеди росулъ. Агъвали гьоркьохъеб школа лъугIун хадув цIалана Хасавюрталда педагогикияб колледжалъул физкультураялъулаб отделениялда. 2008 соналъ гIагараб росдал школалда физкультураялъул учителасул хIалтIудалъун байбихьана гьес жиндирго захIматалъул нух. Жиндиего щвараб лъаялда гIей гьабичIого ИсмагIилица 2020 соналъ МахIачхъалаялда лъугIизабуна магистратура. Гьебго соналъ гьев тIамуна росдал бегавуласул секретарьлъун ва ахираб 6-7 моцIалъ заманаялъе тIуралел руго Къеди росдал администрациялъул нухмалъулесул ишал. Гьал къояз редакциялде щварав ИсмагIилилгун газеталъул жавабияй секретарь Зульфия Сажидовалъул букIараб накъиталда гьес бицана жинца цере лъурал масъалабазул ва гьаризе хIисабалде росарал хIалтIабазул.

-ИсмагIил, мун вуго районалъул росабазул гIолохъанал нухмалъулезда гьоркьов хIалтIи гIуцIизе бажари ва гьира бугев чи. Бокьилаан лъазе кинаб программа дуца гIуцIулеб росу цебетIеялъе ва халкъалъул гIумру лъикIлъизабиялъе?

-Жакъа къоялде нижер росулъ гIумру гьабулеб буго гIага-шагарго 140 цIаракиялъ, ва къойидаса къойиде цIикIкIунеб буго халкъалъул къадарги. ГIатIиракьалде гочунел гIадамалги дагьал руго, гьединлъидал нижее росулъ чара гьечIого хIажат буго цIияб школа. ГьабсагIаталда школалда цIалулев вуго 97 цIалдохъан. ХIажат руго класс-кабинетал, спортзал, нижер учительскиялде киналго учительзаби жанире лъугьани, гIодор чIезе бакI букIунаро. ГьабсагIат тIадчIун хIалтIи гьабулеб буго цIияб бакIалда школаях баялъе документал хIадур гьариялда тIад. Дун нухмалъулевлъун тIамун кIиго анкьидасан дир лъай-хъвай ккана нилъерго районалъул Хъвайни росулъа минаби ралев чи ГIамирхан СилахIудиновасулгун. Гьес дие кверщелъе росулъ ФАП баялъе документал хIадуриялъулъ ва жакъа къоялде бан лъугIана мина. КватIичIого сахлъи цIуниялъул министерствоялъ кьезе ккола жаниб лъезе хIажатаб къайи-къоноги. Росулъ жанир ругел МахIач МуртазагIалиевасул, Сулейман Сабигулаевасул, Арсен Асадулаевасул цIарал къурал аслияв кватIазда бетон ва хьил тIеялъе хIадурулел руго документал (зеленка). Гьединго росулъ жаниб бугеб централияб канализациялъул хIалтIиги гьабизе буго.

-Нухал-гIумрудул бидурихьал абулаан нилъеца, кинабго хIажатаб тIагIел росулъе баччизе кваригIуна хIинкъи гьечIого машинаби хьадулел нухал. Гьеб рахьалъ кинаб ахIвал-хIал бугеб росулъе унел нухазда ва кинаб кумек нужее щолеб районалъул нухазул участкаялдаса?

- Жакъа къоялъ РТПялдаса ТIинди щвезегIан нухал гIатIид гьарулел руго. Сасикьа Къеди щвезегIан нух гIатIид гьабизеги гIемер хIалтIи букIинаро. Къураби ругел бакIал рорлъун, гамачI-гьегъ рикIкIад баччизе кколаро, лъарахье кIкIалахье бан бигьалъи буго. ТIадехун нухал, сали бачун, ритIизаризе бегьула. Кидаго гуро нухазул участкаялъул тракторги нижехье щолеб, гьединлъидал гьездаса цIатариги тIалаб гьабун, нижерго росдал трактор хIалтIизе биччала гIаздаца рацарал нухал рацIцIине. Нилъеда гьикъун жо букIунарелъул, я лъимер гьабизе унтарал руччаби, ялъуни хехаб унти чIварал гIадамал камуларо. Гьединлъидал нухал кидаго машинаби хьвадулеб хIалалда рукIине жигар бахъулаан дица.

- МагIарухъ росабалъ нухазулго гIадин хасало канлъи иналъул, лъим цIороялъул захIмалъаби гIемер дандчIвалаан. Нужехъ кинаб кваридлъи дандчIвалеб гьеб рахъалъ?

-Киналго росабалъ гIадин нижер гьанибги 1978 соналъго лъураб токалъул мухъ буго: хIубал турун, кварал цоцада рухьун, цIакь басралъун руго. Сонайил чанго хIуби хисулаан, исанаги анцIго цIияб хIуби лъуна. Цо-цо гIадамаз хасало рукъзал хинлъизарулаан токалъул кумекалдалъун, гьелъ росулъе газ щвей буго нижер росдал халкъалъул анищлъун. Канлъи ани, цIа бакизе кколаан. Хасалоялде цIул хIадурулагоги гIезегIан гIакъуба бихьула нижер гIадамазда. Сасикьан эхеде лъарамухъккун ракьулъан лъуна газалъул труба, лъар щвараб мехалъ квалквал ккечIого букIине. АллагIас хьван батани, щвелаан нижехъеги газ. Лъиналги нижер магIарда кигIан бокьаниги руго. Исана хIисабалде босун буго АсикIкIалахьан росулъе цоги лъим бачине, гьединго цIияб чирмакъали лъезе ялъуни хIавуз базе.

-Росулъ гIадамазе хIухьбахьиялъе кинал шартIал гIуцIизе нигат дур бугеб?

-ГIемерал соназ КДЦялъул мина хIалтIизабулеб буго гугаризе лъимал хIадурулеб спортивияб залалъул бакIалда. ГIолилазулгун жамгIиял данделъабиги росдал халкъалъул гIаммаб къуваталдалъун бараб банкеталъулаб залалда тIоритIула. Амма цIияб школа бан хадуб гьениб лъималазе спортзал рагьун хадуб, культурияб хIухьбахьиялъе КДЦялъул рукъ рукIалиде бачине нигат буго. Гьединго гIадамазе хIухьбахьиялъе гохIда бакIалда гIуцIила берцинаб площадка, чIела гьутIби, гIуцIила хIухьбахьиялъе шартIал.

- ИсмагIил, дур хабаралъухъ гIенеккараб мехалъ дида бичIчIана, мун вуго цебе лъураб масъала тIубачIого, хIалхьи лъаларев инсан. Гьединаб хасият дуль куцаялъе къучI лъица лъураб?

-Дилъ инсан куцаялъе аслу лъурай гIадан ккола дир хирияй эбел ПатIимат. Гьелъ кидаго абулаан цIалеян, гIелму тIалаб гьабеян, гьавураб росуги вижараб ракьги разилъуледухъ хьвадеян. Жакъа эбел-эмен чIаго рукIун дица къойил рецц гьабула АллагIасе, гьезул адаб-хIурмат цIунула ва кидаго кумекалъе хьолбохъ вукIиналдаса вохула. ГIагараб росдал школалдаса Агъвали гьоркьохъеб школалде вачIиндал бичIчIана дида районалъул аслияб школалда ругел лъималазулги нижерги лъаялда гьоркьоб бугеб батIалъи. ТIоцебесеб четверталъ анкьо лъабил къимат щвей дида квеш букIана, ва гьелдаса нахъе тIад чIун цIалун лъикIал къиматазда лъугIизабуна дица Агъвали школа. Спорталде бугеб рокьиялъ тIаса бищун букIана физкультураялъул мугIалимасул махщелги, гьебги эбелалъухъан щвараб букIун буго дие. Гьоркьгьаквари щвараб мехалъ дида физкультураялъул учитель Шагьидица бихьизабуна школалда цIалулеб мехалъ гьелъ бихьизабураб лъикIаб хIасилалъул хьвайхьвагIай.

-ИсмагIил, гьанже киналго гIолилал кIудиял шагьаразде гочунеб мехалъ, росу тун ине пикраби рукIунищ дур?

-БитIун бицани, рукIунаро. Нижер росдада абулаан «Риидал хан чIолеб, хасало лагъ чIолеб» бакIилан. Дир умумузул гьайбатаб ракьги тун, чияр бакIалда магIишат гIуцIиялдаса, дица кигIан захIмалъаби дандчIваниги, гIагараб росулъго гIумру тIамила. КIудияб шагьаралъул гIатIидал ресаздаса ва бечедаб яшавалдаса, умумузул иманги яхIги цIунараб наслуги куцан магIарухъго чIела.

-Гьеб буго унго-унгояв магIаруласул гIакъилаб калам. АллагIас тавпикъ кьеги дуе, ракIалда ругел мурадал тIураги. Баркала ракI рагьараб гара-чIвариялъухъ, гьабулеб данде билълъаги.

Камилов ГIабдурахIманиде

Бахъа, щакъи-къалам, къватIибе лъугьа
Къимат кьезе ккелин Камиловасе.
КъачIай хъахIаб кагъат кин бугониги,
ГIабдурахIман веццун, рисалат хъвазе.

Боржунеб жо хъвачIеб чаран къурулъан
Чол гьакал рачарав гьав ГIабдурахIман
Чиго хьвадуларел сухъмахъаздасан
Машина бачарав чIахъа, Камилов.

Рахъа, дир умумул, къаналги рорхун,
Къалъараб гьаб дунял нужей бихьизе.
Нартил чирахъцинги бихьичIел нужей
Щибаб рокъоб бугеб гвангъи бихьизе.

Нижер эхедемухъ ва ункъабго ракь
Дуе къимат кьечIев чи ватиларо
Нижер мугъалдасан гьир гIодоб лъурав
ГIарац байданалда кIодо гьавеги.

Машинаялъ рачун нижеца гIадин
Бигьаго бахаги сиратIалъул кьо.
Ниж гIадин разияб Алжанги щвайги
Гьабулеб кинабго данде бачIаги.

Азарго баркала Камиловазе
Ками гьечIеб кьеги Аллагьас ризкъи
Нужее рецц гьабун нижер хIал гIелищ
Нужей къимат кьезе къуват гIелебищ.

Къуват кьеги нужей Къап мегIералъул
Иман кьеги дуе камиго гьечIеб.
Камилов МухIамад ва ГIабдурахIман
Меседил хIарпаца хъвала нужер цIар.

Унтаразул мали мугъзадаги чIван,
Росдал гIолохъаби тIолго унаан
ГIощтIоца къотIулел къвакIарал цIерал
Лопаткаялъ бухьун, гIисинги бацIцIун.

Кумек къваригIараб мех чанги ккана
Дир сангаралъул гохI дуй лъугьараб щиб?
Щакъ къвакIун букIанин щай мун чучараб?
Дол къаназул нухал къваридал нухал.

Цадахъго бачIуна кIиго машина.
Аллагь дур хIалкIолъи гьадин гьабизе
Нухазе, кьоязе кьолеб садакъа
Доб ахираталда даража щвайги.

Азарго баркала Гьакъвари росу
Гьадинал васаца чIухIиларищ мун.
Гьадинал гьареги эбелалъ васал
Сабруги ияхIги чорхолъ цIунарал.

Доб мехалъ вукIана мун, ГIабдурахIман
ГIисинлъималазе тарбия кьолев.
Дуца лъай малъарал дур цIалдохъабаз
Кидаго дугIадулъ дур цIар рехсола.

РекIел бацIцIалъиялъ дуй Бичас къураб
Нухалги кьоялги даража щолеб.
МахIшаралъул къояз хIурулгIинзаби
Дуе хIурматалъе хIадур ратаги.

Дуе насиблъаги фирдавус Алжан.
Нижехъан чвахулел цIорорал иццал
МахIшаралъул къояз гьекъезе щваги.
Гьанир хIалтIаразда Аллагь гурхIаги.

Баркала росдалго гIолохъабазе
ГIарцул газа къабун, къучI нухлуй лъурал.
Хитачги, Къурбанги ва ГIабдулаги
Нужер маххул чуяз чурхъун лъуна ракь.

Чармил къурабазул квагьи рагIичIищ,
Къурул сугбазул сусуй бихьичIищ?
Чанги хIама гурищ гебегун араб
Мугъзада гьиралгун тIад гьалдибергун.

Хушети росулъе нух щолеб бугин,
КIудаби гIодула, гьарщун магIугун.
Гьадинаб замана бачIинин абун,
Бицани божулев чи вукIанищан.

ГьабичIого лъураб чIегIераб бугьтан,
ЧIегIераб гьороца тIамахлъун ана.
КкечIого рицарал нуж какун харбал
Квешаб бетIералда цIумлъун сверана.

Урайзат МухIамадова, ТIадхъварщини росу

РахIат хвараб суал

КидалъизегIан халат бахъинеб?

Гьаб макъала газеталде хъвазе дун тIамуна жиб гIорхъолъан борчIараб хIал бугеб Къеди ва Сасикь бачIунеб токалъул мухъалде гьабулеб хIалтIи гIей гьечIеб букIиналда бан. КIиябго росдал токалъул мухъ цохIого букIиналъ, гьелъул къварилъи кIиябго росдае гIаммаб буго. Араб гIасруялъул 70 -абилел соназ лъурал хIубал ва кварал-50 сон аниги жеги хисичIого кин ругел щаялиго бичIчIуларо, лъеберго сон индал хIубал ва кварал законалъ хисизе бихьизабун бугониги. КIудияб рохел букIана тIадехун ругел росабазул Эчеда майданалда, цIияб подстанция рагьидал, амма рохел халат бахъинчIо, щай абунани къад гурев, гьенив къасисев хъаравул гьечIого. Сардилъ ток индал, радал микьгоялде хIалтIухъан вачIинегIан, ток гьечIого хутIулел руго. Яги сардилъ машинаги бачун, ун рокъосан вачизе ккола гьев канлъи бакизе.

БукIуна росулъ къварилъи ккараб заман яги рохел гIахьал гьабулеб мех. Дагьаб гурони ток гьечIеб заман. Декабрь - январь моцIазда жаниб токалъул кварал цолъун цIа ккун гьабураб зарар цохIо Сасикь росулъ 150 азарго гъурщиде бахана. РухIана холодильникал, лъим хинлъизабулел бакал, токалъул чайникал, тюнерал ва гьединго росдал мажгиталда как ахIизе лъураб усилитель, мажгит хинлъизабулел токалъул алатал. Росулъ кварал журайдал, трансформатор жибго чIолеб гьечIо. Къеди ва Сасикь бачIунеб токалъул мухъалда 3-4 сональ цебе ток кьабун чи хвеялъул хIужаби ругониги. Жакъаги росдал хабалазда хIободасан батIалъараб квар чанго сональ буго гIодоб ракьалдеги цIан бухьун.

КигIанаб заманаялъ бaччилеб гьаб зулму-къварилъи гIадамаз?

Къеди ва Сасикь гуребги эхедехун ругел киналго росабазул гIамаб унти буго гьеб, токалъул мухъ цого букIиналъ.

Рахъун сураталги рехун рукIана хIубазулги кваразулги гьел кин ругелали ва гьединго гьеб токалъул суал дагьаб цебе букIараб райсобраниялъул сессиялда цебеги лъун букIана, хIасилго ккечIо. Районалде хIалуцараб иш ккедал къараб зар гIадин цолъизеги кколелъул киналго районцоял, бокьилаан цогидаб рахъалъанги ращад гьаризе росаби ва гIадамал нухаздалъун, токалдалъун, газалдалъун, бухьеналдалъун ва гьединго социалияб рахъалдасанги. Бокьилаан районалъул тIалъиялъ гьаб суалалда тIад хIалтIиги гьабизе, кколеб бакIалда къварараб рагIиги абизе.

М. ГIумаров ва Ш. МахIамадрашадов,
райСобраниялъул депутатал

Динияб бокIон

Аллагьасул моцI (Ражаб) тIаде щвей

ХIурматиял бусурбаби! Баркула нужеда тIаде щолел ругел тIадегIанал моцIал - Ражаб, ШагIбан ва Рамазан. РачIа гьал хириял моцIаз щивас жиндирго гIумруялъул цIидасан хIисаб гьабизе, лъикIал ишал гьарурас гьел жеги цIикIкIинаризе!

Аллагьасул Расулас абуна: «Ражаб - Аллагьасул моцI буго, ШагIбан - дир моцI буго, Рамазан - дир умматалъул моцI буго», - ян. Зуннун аль - мисрияс абуна: «Ражаб буго рекьарулеб моцI. ШагIбан - лъалъадулеб моцI. Рамазан - бачIин бакIарулеб моцI. Ражаб моцIалъ бекьичIони ва шагIбан моцIалъ лъалъачIони, рамазан моцIалъ щиб жо бакIарилеб щивас бакIарула жинцаго бекьараб ва рекьарулеб заман гIадада биччарав чи бакIарулеб заман щведал пашманлъула» Гьел моцIал лъикIал ишал гьарун тIамизе БетIергьанас щивасе тавфикъ кьеги!

Гьел хириял моцIал тIаде щолел рукIин буго Аллагьасе щукру гьабизе кколеб кIудияб нигIмат. Нилъеца кутакалда жигар бахъизе ккола тIубарабго ражабги шагIбанги моцIаз кIал ккезе. Гьединго рецIизе фаризаял кIалал ругезги кIвар гьабизе ккола кIалал рецIизе. Суннатал кIалал ккейин абуни, кIудияб кири щолеб гIамал буго.

Хирияб хIадисалда Аварагас бицун буго: «Адамил лъимералъ гьабулеб кинабниги гIамал гьесие буго кIал кквей хутIизегIан, гьеб буго Дие кколеб жо, Дицаго гьелъухъ жазаги гьабизе буго», – ян. (Муслим, Бухари).Свалат салам лъеяв Аварагас абуна: «Аллагьасул нухда цо къоялъ кIал ккурав чи Аллагьас 70 сональул манзилалъ жужахIалдаса рикIкIад гьавула».

Аллагь разилъаяв имам Гъазалияс хъвалеб буго: «Дуца гIицIго фаризаял кIалалги ккун, мун гьелда къокълъун чIоге, мун гьелда къокълъани, ахираталда суннатал кIалал ккуразе щолеб хайир бихьараб мехалъ мунго пашманлъизе вуго», – ян.

Ражаб моцI ккола исламияб календаралда рекъон анкьабилеб моцI. Ражаб абураб цIар бачIана «Ражаба» абураб гIараб рагIиялдасан. Гьелъул магIнаги ккола кIодо гьабунаян абураб.

Ислам бачIинегIан цебеги гIарабияз кIодо гьабулеб моцI букIана гьеб. Гьеб моцIалъул къоло анкьабилеб ккола МигIражалъул сордо. Гьеб сордоялъ лъиего кьечIеб бищун тIадегIанаб даражаялде вахинавуна нилъер Авараг. Ражаб моцI ккола жидеда жанир рагъ хIарам гьабурал хIурматиял моцIазул цояблъунги, гьел моцIал тIаде щвараб мехалъ ислам бачIинегIанги гIарабаз рагъ къотIизе толаан.

ТIубанго гьел моцIаз кIалал ккезе суннатабилан буго. ТIубанго ражаб моцI ккун бажаричIони, моцIалъул тIоцебесеб, ахирисеб ва бакьулъа лъаб-лъаб къоялъ яги итни, хамизалъул къояз ккезе гIамал гьабизе ккела. Гьебги бажаричIони, итни хамизалъгIаги ккела. КъурънаналдаТIадегIанав Аллагьас абулеб буго (магIна): «Аллагьас зоб-ракь бижаралдаса хадубго Гьесда аскIоб моцIазул рикIкIеналъул къадар 12 моцI ккола, гьездаса ункъояб жиндилъ рагъ хIарам гьарурал моцIал руго. Воре, нужеца гьел моцIаз цоцазе зулму гьабуге»,-ян. Цогидал моцIазулъ гьарурал мунагьазда данде ккун гьел моцIазулъ гьарурал цIакъго кIодолъула. Гьединлъидал, гьекъолди, зина, зулму, гъибат-бугътан, гьереси бицин ва цогидалги мунагьаздаса хасго гьал моцIазулъ рикIкIад чIезе ккела.

Цо-цо гIалимзабаз абулеб буго: Сональул авал мухIаррам моцIалдалъун байбихьиялъул хIикмат бугин жинда жаниб рагъ хIарам гьабураб моцIалдалъун сон байбихьи, гьединго рагъ хIарам гьабураб моцIалдалъун сон лъугьинги, сональул бакьулъ жинда жаниб рагъ хIарам гьабураб моцI ай(ражаб) ккейги ахиралда кIиго моцI(зулькъагIида ва зульхIижжа) тIатIалаго гьабиялъул хIикматги ахир хира гьаби бугилан, гIамалазул хал гьаби ахиралда бугилан хIадисги бугелъул.

Аллагь разилъаяв ибну ГIабасица абулеб буго: «АнцIила кIиябго моцIалда гьоркьоса хас гьабун ражаб, зулкъагIида, зулхIижжа, мухIаррам - ункъалго моцIазул хIурмат гьабуна, гьезулъ рагъги хIарам гьабуна. Гьел ункъалго моцIазулъ гьабураб квешаб гIамалалъул мунагь кIодолъулебго гIадин, гьабураб лъикIаб гIамалалъул кириги кIодолъула»,- ян.

Хириял диналъул вацалги яцалги, Аллагьас нилъеги тавфикъ кьеги гьел хириял моцIаз Аллагь рехсон, Гьев разилъиледухъ, хириял гIужал нухда тIоритIизе.

МухIамад ХIасанов, Гьакъо росдал имам

Бюджет
администрации сельского поселения
«сельсовет Н. Хваршининский»
на 2022 год и плановый период 2023-2024г.г.

(тыс. руб.)

№ п/п	Наименование показателей	сумма 2022	2023	2024
	2	3	4	5
	Собственные доходы:			
1	Налог на дох. физ. лиц	2,2	2,2	2,2
2	Налог на имущества	6,0	6,0	6,0
3	Земельный налог	15,0	15,0	15,0
4	Сельхоз налог	0,8	0,8	0,8
5	Прочие неналоговые доходы	23,0	23,0	23,0
	Итого собственные доходы	**47,0**	**47,0**	**47,0**
	Трансферты			
1	Объем дотаций	1703,0	1375,0	1375,0
2	Субвенция ВУС	104,0	109,0	112,0
3	Субвен.регист.актов ЗАГСа	0,0	0,0	0,0
	Итого	**1807,0**	**1484,0**	**1487,0**
	Всего доходов	**1854,0**	**1531,0**	**1534,0**
	Расходы:			
1	**Аппарат**	**1078,2**	**1029,1**	**999,1**
	в т.ч. зарплата	599,0	568,0	568,0
2	**Проведение выборов**			
3	**Резервный фонд**			
4	**ЗАГС**			
5	**ВУС**	**104,0**	**109,0**	**112,0**
	в т.ч. зарплата	77,0	81,0	83,0
6	**ЖКХ**	**316,0**	**94,9**	**124,9**
7	**Молодёжная политика**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
8	**Культура**	**345,8**	**288,0**	**288,0**
	в т.ч. зарплата	168,0	137,0	137,0
9	**ФК и спорт**	**10,0**	**10,0**	**10,0**
	Всего расходов	**1854,0**	**1531,0**	**1534,0**
	в т.ч. зарплата	844,0	786,0	788,0

Председатель сельского Собрания сельского поселения «сельсовет Н. Хваршининский» М. Османов

Бюджет
администрации сельского поселения
«сельсовет Гигатлинский»
на 2022 год и плановый период 2023-2024г.г.

(тыс. руб.)

№ п/п	Наименование показателей	сумма 2022	2023	2024
	2	3	4	5
	Собственные доходы:			
1	Налог на дох. физ. лиц	48,0	48,0	48,0
2	Налог на имущества	18,0	18,0	18,0
3	Земельный налог	18,0	18,0	18,0
4	Сельхоз налог	5,3	5,3	5,3
5	Прочие неналоговые доходы	39,0	39,0	39,0
	Итого собственные доходы	**128,3**	**128,3**	**128,3**
	Трансферты			
1	Объем дотаций	2722,0	2207,0	2207,0
2	Субвенция ВУС	117,0	122,0	125,0
3	Субвен.регист.актов ЗАГСа	0,0	0,0	0,0
	Итого	**2839,0**	**2329,0**	**2332,0**
	Всего доходов	**2967,3**	**2457,3**	**2460,3**
	Расходы:			
1	**Аппарат**	**1695,6**	**1418,0**	**1402,1**
	в т.ч. зарплата	670,0	776,0	776,0
2	**Проведение выборов**			
3	**Резервный фонд**			
4	**ЗАГС**			
5	**ВУС**	**117,0**	**122,0**	**125,0**
	в т.ч. зарплата	77,0	81,0	83,0
6	**ЖКХ**	**971,0**	**551,3**	**567,2**
7	**Молодёжная политика**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
8	**Культура**	**133,7**	**316,0**	**316,0**
	в т.ч. зарплата	101,0	243,0	243,0
9	**ФК и спорт**	**50,0**	**50,0**	**50,0**
	Всего расходов	**2967,3**	**2457,3**	**2460,3**
	в т.ч. зарплата	848,0	1100,0	1102,0

Председатель сельского Собрания сельского поселения «сельсовет Гигатлинский» Р. Газимагомедов

Бюджет
администрации сельского поселения
«сельсовет Кочалинский»
на 2022 год и плановый период 2023-2024г.г.

(тыс. руб.)

№ п/п	Наименование показателей	сумма 2022	2023	2024
	2	3	4	5
	Собственные доходы:			
1	Налог на дох. физ. лиц	265,8	265,8	265,8
2	Налог на имущества	8,0	8,0	8,0
3	Земельный налог	7,0	7,0	7,0
4	Сельхоз налог	2,0	2,0	2,0
5	Прочие неналоговые доходы	10,0	10,0	10,0
	Итого собственные доходы	**292,8**	**292,8**	**292,8**
	Трансферты			
1	Объем дотаций	1691,0	1365,0	1365,0
2	Субвен.регист.актов ЗАГСа			
3	Субвен. ВУС	95,0	99,0	102,0
	Итого	**1786,0**	**1464,0**	**1467,0**
	Всего доходов	**2078,8**	**1756,8**	**1759,8**
	Расходы:			
1	**Аппарат**	**1303,4**	**1190,8**	**1190,8**
	в т.ч. зарплата	903,5	889,0	889,0
2	**Проведение выборов**			
3	**Резервный фонд**			
4	**ЗАГС**			
5	**ВУС**	**95,0**	**99,0**	**102,0**
	в т.ч. зарплата	67,0	70,0	72,0
6	**ЖКХ**	**655,4**	**457,0**	**457,0**
7	**Молодёжная политика**			
8	**Культура**			
	в т.ч. зарплата			
9	**ФК и спорт**	**25,0**	**10,0**	**10,0**
	Всего расходов	**2078,8**	**1756,8**	**1759,8**
	в т.ч. зарплата	970,5	959,0	961,0

Председатель сельского Собрания сельского поселения «сельсовет Кочалинский» Р. Абдусаламов

Бюджет администрации сельского поселения «сельсовет Шавинский» на 2022 год и плановый период 2023-2024г.г.

(тыс. руб.)

№ п/п	Наименование показателей	сумма		
		2022	2023	2024
	2	3	4	5
	Собственные доходы:			
1	Налог на дох. физ. лиц	80,0	80,0	80,0
2	Налог на имущества	12,0	12,0	12,0
3	Земельный налог	0,0	0,0	0,0
4	Сельхоз налог	4,3	4,3	4,3
5	Прочие неналоговые доходы	13,0	13,0	13,0
	Итого собственные доходы	109,3	109,3	109,3
	Трансферты			
1	Объем дотаций	4132,0	3006,0	3006,0
2	Субвенция ВУС	101,0	105,0	108,0
3	Субвен.регист.актов ЗАГСа	0,0	0,0	0,0
	Итого	4233,0	3111,0	3114,0
	Всего доходов	4342,3	3220,3	3223,3
	Расходы:			
1	Аппарат	1900,9	1322,0	1312,0
	в т.ч. зарплата	741,0	706,0	706,0
2	Проведение выборов			
3	Резервный фонд			
4	ЗАГС			
5	ВУС	101,0	105,0	108,0
	в т.ч. зарплата	67,0	70,0	72,0
6	ЖКХ	1218,0	950,1	960,1
7	Молодёжная политика	25,0	25,0	25,0
8	Культура	1047,4	768,2	768,2
	в т.ч. зарплата	672,0	486,0	486,0
9	ФК и спорт	50,0	50,0	50,0
	Всего расходов	4342,3	3220,3	3223,3
	в т.ч. зарплата	1480,0	1262,0	1264,0

Председатель сельского Собрания сельского поселения «сельсовет Шавинский» И. Газимагомедов

Бюджет администрации сельского поселения «сельсовет Гадиринский» на 2022 год и плановый период 2023-2024г.г.

(тыс. руб.)

№ п/п	Наименование показателей	сумма		
		2022	2023	2024
	2	3	4	5
	Собственные доходы:			
1	Налог на дох. физ. лиц	18,2	18,2	18,2
2	Налог на имущества	16,0	20,7	20,7
3	Земельный налог	25,0	25,2	25,2
4	Сельхоз налог	2,1	2,1	2,1
5	Неналоговые доходы	23,0	48,6	48,6
	Итого собственные доходы	**84,3**	**114,8**	**114,8**
	Трансферты			
1	Объем дотаций	1591,0	1273,0	1273,0
2	Дотация на частич компен.			
3	Субвен.регист.актов ЗАГСа			
4	Субвен. ВУС	105,0	107,0	111,0
	Итого	**1696,0**	**1380,0**	**1384,0**
	Всего доходов	**1780,3**	**1494,8**	**1498,8**
	Расходы:			
1	**Аппарат**	**1066,0**	**792,1**	**790,1**
	в т.ч. зарплата	645,0	585,3	583,3
2	**Проведение выборов**			
3	**Резервный фонд**			
4	**ЗАГС**			
5	**ВУС**	**105,0**	**107,0**	**111,0**
	в т.ч. зарплата	74,1	76,9	76,9
6	**ЖКХ**	**385,0**	**384,9**	**386,9**
7	**Молодёжная политика**			
8	**Культура**	**224,3**	**190,8**	**190,8**
	в т.ч. зарплата			
9	**ФК и спорт**		**20,0**	**20,0**
	Всего расходов	**1780,3**	**1494,8**	**1498,8**
	в т.ч. зарплата	719,1	662,2	660,2

Председатель сельского Собрания сельского поселения «сельсовет Гадиринский» М. Гитинмагомедов

Эркенаб гугари

Дагъистаналъул первенствоялда

Гъал къояз Хасавюрталда тIобитIана эркенаб гугариялъул рахъалъ гIолилазда гьоркьоб

(U2I) Дагъистаналъул первенство.

Гьенир цере рахъарал республикаялъул батIи-батIиял клубазда ругьунлъулел нилъер районалъул гIолилаз ккуна ункъо тIоцебесеб, кIиго кIиабилеб ва щуго лъабабилеб бакIал.

ТIоцебесеб бакI ккуразда гьоркьов вуго нилъерго чIамалазул Кванхи росулъа гугарухъанги.

Первенствоялъул хIасилал ккана гьадинал:

ТIоцебесеб бакI:

АхIмадудинов Эльдар-61 кг. (Кванхи), ГIабдулвагьабов Камил-74кг. (Агъвали-КIочIали), Малачдибиров МустафахIажи-86кг. (Гьигьалъ), ГIаличуев МухIамад-125 кг. (ТIинди).

КIиабилеб бакI:

Къадилов Шамил 70 кг. (Агъвали), МакахIажиев МухIамадсаид 92 кг. (Гьигьалъ).

Лъабабилеб бакI:

65кг. ц1айиялда ГIубайдулаев МухIамад (Хуштада) ва Тажудинов МухIамад (Агъвали), Шарипов МухIамад-70кг. (ГьигьалъгIурухъ), Дибиров Ибрагьим-97кг.(Гьаквари), ХIабибов Рамазан 125 кг. (Агъвали).

Баркула гугарухъабазда ва тренеразда, гьарула гьезие хадусалаги лъикIал хIасилал.

Шамил Сажидов

Конкурс

КечI рикIкIунезул къец

Дир магIарул рагIи, дир гIагараб мацI,
РекIелъ цIерда къарал цIаял раккулеб;
ЯхIалъул къебелъухъ къачIан бацIцIараб,
КъвакIарал умумуз ирсалъе тараб.

Залму Батырова

Сонайилго гIадин 25 январалда Агъвали гимназиялда тIобитIана районалъул школазул 11 классазул цIалдохъабазда гьоркьоб Дагъистаналъул поэтазул кечI берцинго рекIехъе рикIкIиналъул республикаялъул конкурсалъул муниципалияб этап.

Къец рагьулаго районалъул лъайкьеялъул управлениялъул нухмалъулелъул заместитель МухIамадхIабиб АхIмадовас бицана жакъа къоялде авар миллаталъ гIагараб мацI цIуниялъул суал цIакъ бегIерго чIун букIиналъул ва гьелда сверухъ тIоритIулел тадбиразул. Гьединабго пикру загьир гьабуна хадуй кIалъазе яхъарай лъайкьеялъул управлениялъул методист Рукъигат ГIабдусаламовалъ. Гьелъ абуна конкурсалъул аслияб мурад кколин лъималазул творчествоялъулаб рахъ рагьи ва магIарул мацIалде рокьи бижизаби. Конкурс рагьилалде цебе авар мацIалъул хIакъалъулъ Сеймур Ханаевас хъвараб кечI рикIкIана Сасикь школалъул цIалдохъан Аминат Хъиличовалъ.

Исана конкурсалда гIахьаллъана Агъвали гимназиялъул, ТIинди, Гьигьалъ, Къеди, ТIадгьаквари, Эчеда, ТIиссиахикь, Метрада, Лъондода школазул 11 классалъул цIалдохъаби. Гьезул щивас жигар бахъунеб букIана кечI пасихIго ва дурусго рикIкIине бугеб махщел загьир гьабизе. Жюриялъул хIукмуялдалъун тIоцебесеб бакIалъе мустахIикълъана Гьигьалъ школалъул цIалдохъан Марьям Шамилова, кIиабилеб бакI щвана Агъвали гимназиялъул цIалдохъан Разият ГIалихIажиевалъе ва лъабабилеб бакI бикьана Къедиса ГIайшат МикагIиловалъегун Метрадаса Луиза Къурбановалъе.

Бергьаразе ва призеразе кьуна дипломалгун грамотаби.

КватIичIого Марьям Шамилова гIахьаллъизе йиго МахIачхъалаялда тIобитIизесеб республикаялъулаб конкурсалда.

ПатIимат АхIмаднабиева

БетIерав редактор
Малачдибиров
ГIубайдула СагIадулаевич
2-52-44

Жавабияй секретарь
Сажидова
Зульфия АхIмадовна
2-52-92

Редакциялъул
(издателасул) адрес: 368900
Дагъистан Республика,
ЦIумада район, Кьенгьара росу
Заводалъул къватI, 4

«ЦIумадисезул гьаракь»
газета гIуцIарал:
«ЦIумада район» муниципалияб
районалъул администрация

Газета къватIибе биччана
«Издательский дом «Дагестан»
ГАУялъул типографиялда.

Адрес: 367018,
МахIачхъала шагьар,
Насрудиновасул проспект, I «А»

Тираж - 1395
Газеталъул индекс:
51377 (бащдаб лъагIалие)
63302 (лъагIалие)

Макъалабазда рехсарал
хIужабазул, тарихазул бальголъи
гьорлъ бугел ва цогидалги
баяназул жаваб авторас кьола.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Дагестан.
ПИ №ТУ05-00434
от 15 июля 2019 г.

Адрес электронной почты
GoIostsumady@maiI.ru